

Downloaded via the EU tax law app / web

Esialgne tõlge

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

6. september 2018(*)

Eelotsusetaotlus – Sotsiaalkindlustus – Määrus (EÜ) nr 987/2009 – Artikkel 5 ja artikli 19 lõige 2 – Töötajad, kes on lähetatud muusse liikmesriiki kui see, kus tööandja tavaliselt tegutseb – Tõendite A1 väljastamine päritoluliikmesriigi poolt pärast seda, kui vastuvõttev liikmesriik on tunnustanud töötajate kindlustamist tema sotsiaalkindlustussüsteemis – Halduskomisjoni arvamus – Tõendite A1 ekslik väljastamine – Tuvastamine – Kõnealuste tõendite siduvus ja tagasiulatuv mõju – Määrus (EÜ) nr 883/2004 – Kohaldatavad õigusaktid – Artikli 12 lõige 1 – Teist isikut asendama lähetatud isiku mõiste

Kohtuasjas C-527/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Verwaltungsgerichtshof'i (Austria kõrgeim halduskohus) 14. septembri 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 14. oktoobril 2016, menetluses

Salzburger Gebietskrankenkasse,

Bundesminister für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz,

teised menetlusosalised:

Alpenrind GmbH,

Martin-Meat Szolgáltató és Kereskedelmi Kft,

Martimpex Meat Kft,

Pensionsversicherungsanstalt,

Allgemeine Unfallversicherungsanstalt,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta, kohtunikud C. G. Fernlund, J.-C. Bonichot, S. Rodin ja E. Regan (ettekandja),

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikku menetlust ja 28. septembri 2017. aasta kohtuistungil esitatut

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Salzburger Gebietskrankenkasse, esindaja: *Rechtsanwalt* P. Reichel,

- Alpenrind GmbH, esindajad: *Rechtsanwalt* R. Haumer ja *Rechtsanwalt* W. Berger,
- Martimpex?Meat Kft ja Martin?Meat Szolgáltató és Kereskedelmi Kft, esindajad: *Rechtsanwalt* U. Salburg ja *Rechtsanwalt* G. Simonfay,
- Austria valitsus, esindaja: G. Hesse,
- Belgia valitsus, esindajad: L. Van den Broeck ja M. Jacobs,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, J. Vlášil, J. Pavliš ja O. Šváb,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja D. Klebs,
- Iirimaa, esindajad: L. Williams, G. Hodge, J. Murray, E. Creedon, A. Joyce ja N. Donnelly,
- Prantsuse valitsus, esindaja: C. David,
- Ungari valitsus, esindaja: M. Fehér,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna, keda abistas *adwokat* M. Malczewska,
- Euroopa Komisjon, esindajad: B. Killmann ja D. Martin,

olles 31. jaanuari 2018. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada esiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT 2004, L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72), muudetud komisjoni 9. detsembri 2010. aasta määrusega (EL) nr 1244/2010 (ELT 2010, L 338, lk 35) (edaspidi „määrus nr 883/2004“), artikli 12 lõiget 1 ning teiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse nr 883/2004 rakendamise kord (ELT 2009, L 284, lk 1), muudetud määrusega nr 1244/2010 (ELT 2010, L 338, lk 35) (edaspidi „määrus nr 987/2009“), artiklit 5 ja artikli 19 lõiget 2.

2 Taotlus on esitatud vaidluses, mille üheks pooleks on Salzburger Gebietskrankenkasse (Salzburgi liidumaa piirkondlik haigekassa, Austria; edaspidi „Salzburgi haigekassa“) ja Bundesminister für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz (Austria töö-, sotsiaal- ja tarbijakaitseküsimuste liiduminister; edaspidi „minister“) ning teiseks pooleks Alpenrind GmbH, Martin?Meat Szolgáltató és Kereskedelmi Kft (edaspidi „Martin?Meat“), Martimpex?Meat Kft (edaspidi „Martimpex“), Pensionsversicherungsanstalt (Austria pensionikindlustusamet) ja Allgemeine Unfallversicherungsanstalt (Austria üldine õnnetusjuhtumikindlustusasutus) ning mille ese on Austrias asuva Alpenrindi ja Ungaris asuva Martimpexi vahelise lepingu raames Austriasse lähetatud isikute suhtes kohaldatavad sotsiaalkindlustusalased õigusaktid.

Õiguslik raamistik

Määrus nr 883/2004

3 Määruse nr 883/2004 põhjendused 1, 3, 5, 8, 15, 17–18a ja 45 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Riiklike sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastuseeskirjad mahuvad isikute vaba liikumise raamesse ja peaksid kaasa aitama nende elustandardi ja tööhõive tingimuste paranemisele.

[...]

(3) Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määrust (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustuskeemide kohaldamise kohta [liidu] piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes on korduvalt muudetud ja ajakohastatud, et võtta arvesse arenguid [liidu] tasandil, sealhulgas Euroopa Kohtu otsuseid, aga ka siseriiklike õigusaktide muudatusi. Selliste tegurite tõttu on [liidu] koordineerimismõisted muutunud keerulisteks ja pikkadeks. Nende eeskirjade asendamine, neid samal ajal ajakohastades ja lihtsustades, on seepärast oluline isikute vaba liikumise saavutamiseks.

[...]

(5) Kõnealuse kooskõlastamise raames on vaja asjaomastele isikutele erinevate siseriiklike õigusaktide alusel tagada võrdne kohtlemine [liidu] piires.

[...]

(8) Võrdse kohtlemise üldpõhimõtte on eriti tähtis nende töötajate jaoks, kes ei ela liikmesriigis, kus nad töötavad, sealhulgas piirialatöötajad.

[...]

(15) Liidu piires liikuvate isikute suhtes on vaja kohaldada üksnes ühe liikmesriigi sotsiaalkindlustuskeemi, et vältida eri riikide õigusaktide üheaegset kohaldamist ning sellest tulenevat kattumist.

[...]

(17) Selleks et võimalikult tõhusalt tagada kõigi liikmesriigi territooriumil töötavate isikute võrdne kohtlemine, on asjakohane kindlaks määrata, et üldjuhul kuuluvad kohaldamisele selle liikmesriigi õigusaktid, kus asjaomane isik töötab või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseb.

(18) Sellest üldreeglist on vaja teha erand, kui konkreetne olukord õigustab kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel teistsuguste kriteeriumide kasutamist.

(18a) Üksnes ühe liikmesriigi õigusaktide kohaldamise põhimõtte on väga oluline ja seda tuleks edendada. [...]

(45) Kuna kavandatava meetme eesmärki, milleks on kooskõlastusmeetmete abiga tagada isikute vaba liikumise õiguse tõhus rakendamine, ei suuda liikmesriigid täielikult saavutada ning seetõttu on eesmärk meetme ulatuse ja mõju tõttu paremini saavutatav ühenduse tasandil, võib ühendus võtta meetmeid kooskõlas asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. [...].“

4 Määruse II jaotise „Kohaldatava õiguse kindlaksmääramine“ artikkel 11 „Üldreeglid“ sätestab:

„1. Isikud, kelle suhtes kohaldatakse käesolevat määrust, alluvad üksnes ühe liikmesriigi õigusaktidele. Sellised õigusaktid määratakse kindlaks kooskõlas käesoleva jaotisega.

[...]

3. Arvestades artiklites 12–16 sätestatud:

a) liikmesriigis töötava või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseva isiku suhtes kohaldatakse selle liikmesriigi õigusakte;

[...]“.

5 Samas jaotises asuva artikli 12 „Erieeskirjad“ lõige 1 nägi enne perioodi 1. veebruarist 2012 kuni 13. detsembrini 2013 (edaspidi „vaidlusalune periood“) kehtinud redaktsioonis ette:

„Isiku suhtes, kes töötab liikmesriigis tööandja heaks, kes tavaliselt seal tegutseb, ning kelle see tööandja lähetab teise liikmesriiki selle tööandja nimel tööd tegema, kohaldatakse jätkuvalt esimese liikmesriigi õigusakte, tingimusel et sellise töö eeldatav kestus ei ületa 24 kuud ning teda ei saadeta teist isikut asendama.“

6 Vaidlusalusel perioodil muudeti määruse nr 883/2004 artikli 12 lõiget 1 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta määrusega (EL) nr 465/2012, millega muudetakse määrust nr 883/2004 ja määrust nr 987/2009 (ELT 2012, L 149, lk 4); lõike 1 lõpuosasse lisati sõna „lähetatud“.

7 Määruse IV jaotises „Halduskomisjon ja konsultatiivkomitee“ asuva artikli 71 „Halduskomisjoni koosseis ja töökord“ lõikes 1 on sätestatud:

„Euroopa Komisjoni juures tegutsevasse sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise halduskomisjoni (edaspidi „halduskomisjon“) kuulub iga liikmesriigi valitsuse esindaja, keda vajadusel abistavad ekspertnõustajad. Euroopa Komisjoni esindaja võtab halduskomisjoni istungitest osa nõuandva pädevusega.“

8 IV jaotise artikkel 72 „Halduskomisjoni ülesanded“ on sõnastatud järgmiselt:

„Halduskomisjon:

a) tegeleb kõigi käesolevast määrusest ja [määrusest nr 987/2009] või nende alusel sõlmitud lepingutest või kokkulepetest tulenevate haldus- ja tõlgendusküsimustega, ilma et see piiraks asjaomaste võimuorganite, asutuste ja isikute õigust kasutada liikmesriikide õigusaktides, käesolevas määruses või asutamislepingus ettenähtud menetlusi ja võimalust pöörduda kohtusse;

[...]

c) tugevdab ja arendab sotsiaalkindlustusalast koostööd liikmesriikide ja nende asutuste vahel, muu hulgas võtab arvesse teatavaid isikukategooriaid puudutavaid eriküsimusi; soodustab piiriüleste koostöömeetmete rakendamist sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise valdkonnas;

[...]“.

9 Määruse nr 883/2004 V jaotises „Muud sätted“ asuvas artiklis 76 „Koostöö“ on sätestatud:

„1. Liikmesriikide pädevad võimuorganid edastavad üksteisele kogu teabe, mis on seotud:

a) käesoleva määruse rakendamiseks võetud meetmetega;

b) nende õigusaktides tehtud muudatustega, mis võivad mõjutada käesoleva määruse rakendamist.

2. Käesoleva määruse eesmärgil osutavad liikmesriikide võimuorganid ja asutused üksteisele abi nii, nagu rakendaksid nad oma riigi õigusakte. [...]"

Määrus nr 987/2009

10 Määruse nr 987/2009 põhjendustes 2, 6 ja 12 on ette nähtud:

„(2) Tõhusam ja tihedam koostöö sotsiaalkindlustusasutuste vahel on oluline tegur, et võimaldada [määrusega nr 883/2004] hõlmatud isikutel oma õigusi võimalikult kiiresti ja parimatel tingimustel kasutada.

[...]

(6) Mõningate menetluste tõhustamine peaks tagama [määruse nr 883/2004] kasutajatele suurema õiguskindluse ja läbipaistvuse. Näiteks peaks ühiste tähtaegade kinnitamine teatavate kohustuste täitmiseks või haldusülesannete täitmiseks kaasa aitama kindlustatud isikute ja asutuste vaheliste suhete selgitamisele ja struktureerimisele.

[...]

(12) Paljude käesolevas määruses sätestatud meetmete ja menetluste eesmärk on tagada nende kriteeriumide suurem läbipaistvus, mida liikmesriikide asutused peavad [määruse nr 883/2004] alusel rakendama. Need meetmed ja menetlused tulenevad [Euroopa Kohtu] praktikast, halduskomisjoni otsustest ning enam kui 30aastasest sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kogemusest asutamislepinguga ette nähtud põhivabaduste raames.“

11 Määruse nr 987/2009 I jaotise „Üldsätted“ alla kuuluva I peatüki, milles on sätestatud mõisted, artikli 1 lõike 2 punktis c on ette nähtud, et „dokument“ on „mis tahes kandjal esitatud andmete kogum, mis on struktureeritud viisil, mis võimaldab nende elektroonilist vahetamist, ja mille edastamine on vajalik [määruse nr 883/2004] ja [määruse nr 987/2009] toimimiseks“.

12 Esimese jaotise alla kuuluva II peatüki „Koostööd ja andmevahetust käsitlevad sätted“ artiklis 5 „Teises liikmesriigis välja antud dokumentide ja tõendusmaterjalide õiguslik jõud“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigi asutuse väljastatud dokumente, mis näitavad isiku olukorda [määruse nr 883/2004] ja [määruse nr 987/2009] kohaldamise eesmärgil, ning tõendusmaterjale, mille alusel need dokumendid on välja antud, aktsepteeritakse teiste liikmesriikide asutustes niikaua, kuni need väljastanud liikmesriik ei ole neid tagasi võtnud või kehtetuks tunnistanud.

2. Kui esineb kahtlus dokumendi kehtivuses või selles esitatud asjaolude täpsuses, palub dokumendi saanud liikmesriigi asutus dokumendi väljastanud asutuselt vajalikke selgitusi ja vajaduse korral kõnealuse dokumendi tagasivõtmist. Dokumendi väljastanud asutus vaatab dokumendi väljastamise põhjused läbi ja vajaduse korral võtab dokumendi tagasi.

3. Kui lõike 2 kohaselt esineb kahtlus asjaomaste isikute esitatud teabe õigsuse, dokumendi või tõendite kehtivuse või seal esitatud asjaolude täpsuse suhtes, kontrollib viibimis? või elukohajärgne asutus pädeva asutuse taotlusel kõnealust teavet või dokumenti, tingimusel et sellist kontrolli on võimalik läbi viia.

4. Kui asjaomased asutused ei saavuta kokkulepet, võib pädevate võimuorganite vahendusel pöörduda halduskomisjoni poole mitte varem kui kuu aega pärast seda, kui dokumendi saanud asutus esitas taotluse. Halduskomisjon püüab erimeelsused lahendada kuue kuu jooksul alates tema poole pöördumisest.“

13 Määruse II peatüki artikkel 6 „Õigusaktide ajutine kohaldamine ja hüvitiste ajutine andmine“ sätestab:

„1. Kui [määruses nr 987/2009] ei sätestata teisiti, siis juhul, kui kahe või mitme liikmesriigi asutuste vahel esineb erimeelsusi kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramise suhtes, kohaldatakse asjaomase isiku suhtes ajutiselt ühe kõnealuse liikmesriigi õigusakte; prioriteetsusjärjekord määratakse järgmiselt:

a) selle liikmesriigi õigusaktid, kus isik tegelikult töötab või tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana, kui töötamine või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemine toimub ainult ühes liikmesriigis;

[...]

3. Kui asjaomased asutused ei saavuta kokkulepet, võib pädevate võimuorganite vahendusel pöörduda halduskomisjoni poole mitte varem kui kuu aega pärast kuupäeva, mil tekkisid lõigetes 1 ja 2 osutatud erimeelsused. Halduskomisjon püüab erimeelsused lahendada kuue kuu jooksul alates tema poole pöördumisest.

[...]“.

14 Määruse nr 987/2009 II jaotise „Kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramine“ artikli 15 „[Määruse nr 883/2004] artikli 11 lõike 3 punktide b ja d, artikli 11 lõike 4 ja artikli 12 kohaldamise kord (asjaomastele asutustele teabe edastamise kohta)“ lõike 1 enne vaidlusalust perioodi kehtinud redaktsioon nägi ette:

„Kui isiku tegevus toimub muus liikmesriigis kui [määruse nr 883/2004] II jaotise kohaselt pädevas liikmesriigis, teavitab tööandja või asjaomane isik, juhul kui isiku tegevus ei toimu palgatöona, sellest võimaluse korral eelnevalt selle liikmesriigi pädevat asutust, kelle õigusakte kohaldatakse, kui [määruse nr 987/2009] artiklis 16 ei sätestata teisiti. Nimetatud asutus muudab viivitamata asjaomase isiku suhtes [määruse nr 883/2004] artikli 11 lõike 3 punkti b ja artikli 12 alusel kohaldatavaid õigusakte käsitleva teabe kättesaadavaks asjaomasele isikule ja selle liikmesriigi pädeva võimuorgani nimetatud asutusele, kus tegevus toimub.“

15 Vaidlusalusel perioodil muudeti määruse nr 987/2009 artikli 15 lõike 1 teist lauset määrusega nr 465/2012. Selle sätte muudetud redaktsioon on sõnastatud järgmiselt.

„[...] Nimetatud asutus väljastab asjaomasele isikule [määruse nr 987/2009] artikli 19 lõikes 2 osutatud tunnistuse ja muudab viivitamata kõnealuse isiku suhtes [määruse nr 882/2004] artikli 11 lõike 3 punkti b ja artikli 12 alusel kohaldatavaid õigusakte käsitleva teabe kättesaadavaks selle liikmesriigi pädeva võimuorgani nimetatud asutusele, kus tegevus toimub.“

16 Sama jaotise artikkel 19 „Teabe edastamine asjaomastele isikutele ja tööandjatele“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Selle liikmesriigi pädev asutus, kelle õigusakte hakatakse [määruse nr 883/2004] II jaotise alusel kohaldama, teatab asjaomasele isikule ning vajaduse korral tema tööandja(te)le kõnealustes õigusaktides sätestatud kohustustest. Ta osutab neile vajalikku abi kõnealuste

õigusaktidega kehtestatud formaalsuste täitmiseks.

2. Selle liikmesriigi pädev asutus, kelle õigusakte [määruse nr 883/2004] II jaotise alusel kohaldatakse, esitab asjaomase isiku või tema tööandja taotlusel tõendi kõnealuste õigusaktide kohaldamise kohta ja märgib vajaduse korral, millise kuupäevani ja millistel tingimustel.“

17 II jaotise artikkel 20 „Asutustevaheline koostöö“ sätestab:

„1. Asjaomased asutused edastavad selle liikmesriigi pädevale asutusele, kelle õigusakte isiku suhtes [määruse nr 882/2004] II jaotise alusel kohaldatakse, vajaliku teabe, et määrata kindlaks õigusaktide kohaldamise alguskuupäev ja sissemaksed, mida see isik ja tema tööandja(d) peavad nende õigusaktide kohaselt maksma.

2. Selle liikmesriigi pädev asutus, kelle õigusakte hakatakse isiku suhtes [määruse nr 883/2004] II jaotise alusel kohaldama, teeb teabe õigusaktide kohaldamise alguskuupäeva kohta kättesaadavaks selle liikmesriigi pädevale võimuorganile, kelle õigusakte selle isiku suhtes viimati kohaldati.“

18 V jaotise „Muud sätted, ülemineku? ja lõppsätted“ alla kuuluva artikli 89 „Teave“ lõige 3 sätestab:

„Pädevad võimuorganid tagavad, et nende asutused oleks teadlikud ja kohaldaksid [määruse nr 883/2004] ja [määruse nr 987/2009] valdkondades ja tingimustel kõiki [liidu] sätteid, õiguslikke ja muid, sealhulgas halduskomisjoni otsused.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

19 Alpenrind tegutseb kariloomade ja liha turustamise valdkonnas. Aastast 1997 käitab ta Salzburgis rendile võetud tapamaja.

20 Alpenrind (endine S GmbH) sõlmis 2007. aastal Ungaris asuva Martin?Meatiga lepingu, mille kohaselt kohustus viimane tegema liha tükeldamise ja pakendamise seotud töid mahus 25 veise poolrümpe nädalas. Neid töid tegid Alpenrindi tegevuskohtades Austriasse lähetatud töötajad. Martin?Meat lõpetas 31. jaanuaril 2012 tegevuse liha tükeldamise valdkonnas ja tegeles Alpenrindi tellimusel edasi loomade tapmisega.

21 Alpenrind sõlmis 24. jaanuaril 2012 Ungaris asuva Martimpexiga lepingu, mille kohaselt kohustus viimane tükeldama ajavahemikul 1. veebruarist 2012 kuni 31. jaanuarini 2014 Alpenrindi tellimusel veise poolrümpe mahus 55 000 tonni. Neid töid tegid Alpenrindi tegevuskohtades Austriasse lähetatud töötajad. Lihatükid anti üle Martimpexile, kelle töötajad lõikasid liha väiksemateks tükkideks ja pakendasid lihatükid.

22 Alates 1. veebruarist 2014 leppisid Alpenrind ja Martin?Meat uuesti kokku, et viimane teeb eelnimetatud tegevuskohtades kõnealuseid liha tükeldamisega seotud töid.

23 Ungari pädev sotsiaalkindlustusasutus väljastas vaidlusalusel perioodil Martimpexis töötavale rohkem kui 250?le töötajale – osaliselt tagasiulatuvalt ja osaliselt juhtudel, mil Austria sotsiaalkindlustusasutus oli juba tuvastanud, et asjasse puutuvalle töötajale laieneb kohustuslik kindlustus Austria õigusaktide alusel – tõendid Ungari sotsiaalkindlustussüsteemi kohaldamise kohta kooskõlas määruse nr 883/2004 artiklitega 11–16 ja määruse nr 987/2009 artikliga 19. Kõigis neis tõendites oli Alpenrind märgitud tööandjaks töö tegemise kohas.

24 Salzburgi haigekassa tuvastas, et kõnealustel töötajatel oli vaidlusalusel perioodil kohustuslik kindlustus vastavalt üldise sotsiaalkindlustusseaduse (Allgemeine

Sozialversicherungsgesetz) § 4 lõigetele 1 ja 2 ning töötuskindlustusseaduse (Arbeitslosenversicherungsgesetz) § 1 lõike 1 punktile a tulenevalt palgatöö tegemisest Alpenrindi, Martin?Meati ja Martimpexi ühises käitises.

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohtus vaidlustatud kohtuotsusega tühistas Verwaltungsgericht (halduskohus, Austria) Salzburgi haigekassa asjaomase otsuse Austria sotsiaalkindlustusasutuse pädevuse puudumise tõttu. Verwaltungsgericht (halduskohus) põhjendas oma otsust eeskätt sellega, et Ungari pädev sotsiaalkindlustusasutus väljastas igale isikule, kellel oli Austrias kohustuslik kindlustus, tõendi A1, mis tõendas, et vastav isik on kindlaksmääratud kuupäevast alates tööl Ungaris Martimpexi töötajana, kellele laieneb kohustuslik kindlustus, ning ta on eeldatavalt lähetatud Austriasse Alpenrindi juurde tööle igal konkreetsetel vormil nimetatud perioodiks, mis hõlmab vaidlusalust perioodi.

26 Salzburgi haigekassa ja minister leiavad selle kohtuotsuse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule esitatud kassatsioonkaebuses, et tõenditel A1 ei ole absoluutset siduvat mõju. Siduv mõju põhineb nende seisukoha järgi ELL artikli 4 lõikes 3 sätestatud liikmesriikidevahelise lojaalse koostöö põhimõtte järgimisel. Nende hinnangul rikkus Ungari sotsiaalkindlustusasutus seda põhimõtet.

27 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul märkis Ungari, et patiseisu, milles on ka Ungari, võimaldaks lõpetada vaid kohtulahend ja et Ungari õigus ei luba tõendit A1 tagasi võtta. Salzburgi haigekassa leiab, et tal puudub Ungaris kaebeõigus. Tema hinnangul on ainus võimalus asja sisuliseks lahendamiseks tuvastada Austria kohustusliku kindlustuse olemasolu, olgugi et Ungari pädev asutus on väljastanud tõendid A1.

28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et minister esitas dokumendid, millest nähtub, et halduskomisjon otsustas 20. ja 21. juunil 2016, et Ungari oli asjasse puutuvate töötajate suhtes end ebaõigesti pädevaks tunnistanud ning sellest tulenevalt tuleb tõendid A1 tagasi võtta.

29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et tema menetluses olevas vaidluses kerkivad küsimused liidu õiguse tõlgendamise kohta.

30 Täpsemalt märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks, et määruse nr 987/2009 artikli 5 sõnastuse kohaselt on dokumendid, mis näitavad isiku olukorda määruste nr 883/2004 ja nr 987/2009 kohaldamise eesmärgil, ning tõendid, mille alusel need dokumendid on välja antud, siduvad üksnes liikmesriikide sotsiaalkindlustusasutustele. Sellest tulenevalt kahtleb kõnealune kohus, kas selline siduv mõju kehtib ka liikmesriigi kohtute suhtes.

31 Teiseks tekib eelotsusetaotluse esitanud kohtul ühelt poolt küsimus, kuidas võib halduskomisjoni menetluse käik mõjutada tõendite A1 siduvat mõju. Eelkõige otsib kohus vastust küsimusele, kas pärast halduskomisjoni menetlust, mis ei too kaasa kokkuleppe saavutamist ega tõendite A1 tagasivõtmist, kaob nende tõendite siduv mõju ning kas seega võib alustada menetlust kohustusliku kindlustuse olemasolu tuvastamiseks.

32 Teisalt märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et käesoleval juhul väljastati teatud tõendid A1 tagasiulatuvalt ja mõni neist alles pärast seda, kui Austria asutus oli kohustusliku kindlustuse olemasolu juba tuvastanud. Asjaomasel kohtul tekib küsimus, kas selliste dokumentide väljastamisel on tagasiulatuvalt siduv mõju, kui kohustusliku kindlustuse olemasolu vastuvõttavas riigis on juba formaalselt tuvastatud. Nimelt saaks selle kohtu hinnangul asuda seisukohale, et Austria asutuste väljastatud dokumendid, millega tuvastatakse kohustusliku kindlustuse olemasolu, on samuti „dokumendid“ määruse nr 987/2009 artikli 5 lõike 1 tähenduses, mistõttu on neil selle sätte alusel siduv mõju.

33 Kolmandaks, juhul kui tõendid A1 on teatavatel tingimustel üksnes piiratud siduva mõjuga, tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas määruse nr 883/2004 artikli 12 lõikes 1 sätestatud tingimust – mille kohaselt on lähetatud isiku suhtes jätkuvalt kohaldatavad tema tööandja asukohajärgse liikmesriigi õigusaktid, eeldusel et teda ei saadeta teist isikut asendama – tuleb tõlgendada nii, et töötajat ei või asendada kohe ükskõik millise ettevõtte või liikmesriigi uue lähetatud töötajaga. Kuigi niisugune kitsas tõlgendus võib aidata ära hoida kuritarvitusi, ei tulene see siiski tingimata määruse nr 883/2004 artikli 12 lõike 1 sõnastusest.

34 Neil asjaoludel otsustas Verwaltungsgerichtshof (Austria kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas siduv mõju, mis on [määruse nr 987/2009] artikli 5 kohaselt dokumentidel [selle määruse] artikli 19 lõike 2 tähenduses, kehtib ka menetluses, mille on algatanud kohus ELTL artikli 267 tähenduses?

2. Juhul kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt:

a) kas nimetatud siduv mõju kehtib ka juhul, kui eelnevalt on [halduskomisjonis] toimunud menetlus, mille tulemusel ei ole saavutatud kokkulepet ega vaidlusaluseid dokumente tagasi võetud?

b) kas nimetatud siduv mõju kehtib ka juhul, kui tõend A1 väljastatakse alles pärast seda, kui vastuvõttev liikmesriik on formaalselt tuvastanud enda õigusnormidel põhineva kohustusliku kindlustuse olemasolu? Kas siduv mõju kehtib sellisel juhul ka tagasiulatuvalt?

3. Juhul kui teatud tingimustel on dokumentidel määruse nr 987/2009 artikli 19 lõike 2 tähenduses piiratud siduv mõju:

kas määruse nr 883/2004 artikli 12 lõikes 1 sisalduvat asendamiskeeldu rikutakse, kui asendavat töötajat ei läheta mitte sama tööandja, vaid mõni teine tööandja? Kas seejuures on oluline teada:

a) kas teise tööandja asukoht on samas liikmesriigis nagu esimesel tööandjal või

b) kas esimese ja teise lähetava tööandja vahel on isiklikud ja/või organisatsioonilised seosed?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

35 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma esimese küsimusega sisuliselt selgitada, kas määruse nr 987/2009 artikli 5 lõiget 1 koostoimes sama määruse artikli 19 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et tõend A1, mille on määruse nr 883/2004 artikli 12 lõike 1 alusel väljastanud liikmesriigi pädev asutus, on siduv mitte üksnes selle liikmesriigi asutustele, kus tegevus toimub, vaid ka selle liikmesriigi kohtutele.

36 Alustuseks olgu meelde tuletatud, et määruse nr 987/2009 artikli 19 lõike 2 kohaselt esitab selle liikmesriigi pädev asutus, kelle õigusakte määruse nr 883/2004 II jaotise, sealhulgas seega ka artikli 12 lõike 1 alusel kohaldatakse, asjaomase isiku või tema tööandja taotlusel tõendi kõnealuste õigusaktide kohaldamise kohta ja märgib vajaduse korral, millise kuupäevani ja millistel tingimustel neid kohaldatakse.

37 Määruse nr 987/2009 artikli 5 lõikes 1 on sätestatud, et liikmesriigi asutuse väljastatud dokumendid, mis näitavad isiku olukorda määruste nr 883/2004 ja nr 987/2009 kohaldamise

eesmärgil, ning tõendusmaterjalid, mille alusel need dokumendid on välja antud, on teiste liikmesriikide asutustele siduvad niikaua, kuni need väljastanud liikmesriik ei ole neid tagasi võtnud või kehtetuks tunnistanud.

38 Tõsi, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, on selles sättes märgitud, et seal osutatud dokumendid on siduvad muu liikmesriigi kui need dokumendid väljastanud liikmesriigi „asutustele“, ilma et oleks sõnaselgelt viidatud asjaomaste teiste liikmesriikide kohtutele.

39 Kuid kõnealuses sättes on ka märgitud, et need dokumendid on siduvad „niikaua, kuni need väljastanud liikmesriik ei ole neid tagasi võtnud või kehtetuks tunnistanud“, mis tundub viitavat sellele, et üldjuhul saavad ainult liikmesriigi ametivõimud ja kohtud tõendid A1 vajaduse korral tagasi võtta või kehtetuks tunnistada.

40 Sellist tõlgendust toetab määruse nr 987/2009 artikli 5 lõike 1 tekkelugu ja selle sätte kontekst.

41 Täpsemalt on Euroopa Kohus tõendile A1 eelnenud tõendi E101 puhul varem leidnud, et viimati nimetatud tõend, mille on nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määruse (EMÜ) nr 574/72, millega määratakse kindlaks määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes rakendamise kord (EÜT 1972, L 74, lk 1; ELT eriväljaanne 05/01, lk 83), artikli 12a punkti 1a alusel väljastanud liikmesriigi pädev asutus, on siduv nii selle liikmesriigi asutustele kui ka kohtutele, kus tegevus toimub (vt selle kohta 26. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, punktid 30–32, ja 27. aprilli 2017. aasta kohtuotsus A-Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punkt 51).

42 Määruse nr 987/2009 põhjenduses 12 on muu hulgas ette nähtud, et selles määruses sätestatud meetmed ja menetlused „tulenevad [Euroopa Kohtu] praktikast, halduskomisjoni otsustest ning enam kui 30aastasest sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kogemusest asutamislepinguga ette nähtud põhivabaduste raames“.

43 Samamoodi on Euroopa Kohus varem märkinud, et määrusega nr 987/2009 kodifitseeriti Euroopa Kohtu praktika, andes tõendile E101 siduva laadi ja seda väljastavale asutusele ainupädevuse selle tõendi kehtivust hinnata ning võttes sõnaselgelt üle menetluse, et mis on ette nähtud nii liikmesriigi pädeva asutuse väljastatud dokumentide õigsust kui ka asjasse puutuva töötaja suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramist puudutavate vaidluste lahendamiseks (27. aprilli 2017. aasta kohtuotsus A-Rosa Flussschiff, C-620/15, EU:C:2017:309, punkt 59, ning 24. oktoobri 2017. aasta kohtumäärus Belu Dienstleistung ja Nikless, C-474/16, ei avaldata, EU:C:2017:812, punkt 19).

44 Siit järeldub, et kui liidu seadusandja oleks määruse nr 987/2009 vastuvõtmisel soovinud sellekohasest varasemast kohtupraktikast kõrvale kalduda, et teises liikmesriigis väljastatud tõendid A1 ei oleks selle liikmesriigi kohtule, kus tegevus toimub, siduvad, oleks ta saanud selle sõnaselgelt sätestada.

45 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 35 märkis, on tõendite E101 siduvat mõju käsitleva Euroopa Kohtu praktika aluseks olevad kaalutlused kehtivad ka määruste nr 883/2004 ja nr 987/2009 puhul. Kuigi muu hulgas määruse nr 987/2009 põhjenduses 6 on viidatud õiguskindluse põhimõttele, on määruse nr 883/2004 põhjenduses 15 kui ka artikli 11 lõikes 1 märgitud põhimõte, mille kohaselt kohaldatakse töötaja suhtes ühte sotsiaalkindlustusskeemi, ning lojaalse koostöö põhimõtte tähtsus ilmneb nii määruse nr 883/2004 artiklist 76 kui põhjendusest 2 ning määruse nr 987/2009 artiklist 20.

46 Seega, kui nõustuda sellega – välja arvatud pettuse või õiguste kuritarvitamise korral –, et liikmesriigi pädev asutus võib taotleda tõendi A1 kehtetuks tunnistamist, pöördudes oma liikmesriigis asjaomase töötaja suhtes vastuvõtva liikmesriigi kohtusse, võib see kahjustada liikmesriikide pädevate asutuste vahelisel lojaalsel koostööl põhinevat süsteemi (vt selle kohta tõendite E101 osas 26. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus *Herbosch Kiere*, C?2/05, EU:C:2006:69, punkt 30, 27. aprilli 2017. aasta kohtuotsus *A?Rosa Flussschiff*, C?620/15, EU:C:2017:309, punkt 47, ja 6. veebruari 2018. aasta kohtuotsus *Altun jt*, C?359/16, EU:C:2018:63, punktid 54, 55, 60 ja 61).

47 Eeltoodut arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 987/2009 artikli 5 lõiget 1 koostoimes sama määruse artikli 19 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et tõend A1, mille on määruse nr 883/2004 artikli 12 lõike 1 alusel väljastanud liikmesriigi pädev asutus, on siduv mitte üksnes selle liikmesriigi asutustele, kus tegevus toimub, vaid ka selle liikmesriigi kohtutele.

Teine küsimus

Teise küsimuse esimene osa

48 Teise küsimuse esimeses osas palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 987/2009 artikli 5 lõiget 1 koostoimes sama määruse artikli 19 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et tõend A1, mille on määruse nr 883/2004 artikli 12 lõike 1 alusel väljastanud liikmesriigi pädev asutus, on siduv nii selle liikmesriigi sotsiaalkindlustusasutustele, kus tegevus toimub, kui ka selle liikmesriigi kohtutele niikaua, kuni tõendi väljastanud liikmesriik ei ole seda tagasi võtnud või kehtetuks tunnistanud, isegi kui viimati nimetatud liikmesriigi pädevad ametivõimud ja selle liikmesriigi pädevad ametivõimud, kus tegevus toimub, on pöördunud halduskomisjoni poole ja viimane on leidnud, et tõend on väljastatud ekslikult ja tuleb tagasi võtta.

– *Vastuvõetavus*

49 Ungari valitsus väidab esimese võimalusena, et teise küsimuse esimene osa on oletuslik, kuna käesolevas asjas leidis halduskomisjon lahenduse, millega nõustus nii Austria Vabariik kui ka Ungari, ja et Ungari ametivõimud märkisid, et nad on sellest tulenevalt valmis kõnealused tõendid A1 tagasi võtma.

50 Sellega seoses tuleb märkida, et nagu Euroopa Kohus on mitu korda leidnud, on üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval liikmesriigi kohtul kohtuasja eripära arvesse võttes õigus hinnata nii eelotsuse vajalikkust asjas otsuse tegemiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega, kui esitatud küsimused puudutavad liidu õigusnormi tõlgendust või kehtivust, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud otsuse tegema (7. veebruari 2018. aasta kohtuotsus *American Express*, C?304/16, EU:C:2018:66, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

51 Järelikult kehtib eeldus, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et küsimuses osutatud liidu õigusnormi tõlgendusel või kehtivuse kontrollimisel puudub põhikohtuasja asjaolude või esemega seos, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda talle esitatud küsimustele tarvilik vastus (7. veebruari 2018. aasta kohtuotsus *American Express*, C?304/16, EU:C:2018:66, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

52 Praegusel juhul ilmneb tõepoolest Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, et halduskomisjon esitas 9. mail 2016 arvamuse, mille kohaselt tuleb määruse nr 883/2004 artikli 12

lõiget 1 tõlgendada nii, et põhikohtuasjas kõne all olevaid tõendeid A1 ei oleks üldse tohtinud väljastada ja et need tuleb tagasi võtta; kõnealune komisjon kiitis selle arvamuse hiljem heaks oma 20. ja 21. juunil 2016 toimunud 347. koosolekul.

53 Siiski on selge, et Ungari pädev asutus neid tõendeid tagasi ei võtnud ega Ungari kohtud neid kehtetuks ei tunnistanud.

54 Samuti ilmneb Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et Austria Vabariik ja Ungari ei jõudnud asjaomaste tõendite või vähemalt teatavate tõendite puhul võimaliku tagasivõtmise korra osas kokkuleppele. Lisaks näib toimiku põhjal, et selle arvamuse rakendamine on käesolevat eelotsusemenetlust arvestades peatatud ja Ungari valitsus väidab selles menetluses muu hulgas, et Ungari pädev asutus väljastas õigesti põhikohtuasjas kõne all olevad tõendid A1 määruse nr 883/2004 artikli 12 lõike 1 alusel.

55 Järelikult vastavad põhikohtuasja kirjeldavad faktilised asjaolud, nagu need ilmnevad Euroopa Kohtule esitatud asjaoludest, teise küsimuse esimese osa faktilistele eeldustele. Sellest tulenevalt ei muuda asjaolu, et Ungari oli vähemalt osaliselt nõus halduskomisjoni järeldusega, seda küsimust põhikohtuasja lahendamise seisukohast asjakohatuks.

56 Peale selle ei saa asjaoluga, et halduskomisjon leidis, et põhikohtuasjas kõne all olevad tõendid A1 tuleb tagasi võtta, iseenesest põhjendada käsitletava eelotsuse küsimuse vastuvõetamatust, kuna selle küsimusega tahetakse just nimelt teada, kas niisugune järeldus võib mõjutada asjaomaste tõendite siduvust selle liikmesriigi ametivõimude ja kohtute suhtes, kus tegevus toimub.

57 Neil asjaoludel ei saa asuda seisukohale, et teise küsimuse esimene osa on oletuslik, mis kummutaks käesoleva kohtuotsuse punktis 51 viidatud asjakohasuse eelduse.

– *Sisulised küsimused*

58 Olgu meenutatud, et vastavalt määruse nr 883/2004 artiklile 72, kus loetletakse halduskomisjoni ülesanded, on viimasele pandud muu hulgas ülesanne tegeleda kõigi sellest määrusest ja määrusest nr 987/2009 või nende alusel sõlmitud lepingutest või kokkulepetest tulenevate haldus- ja tõlgendusküsimustega, ilma et see piiraks asjaomaste ametivõimude, asutuste ja isikute õigust kasutada liikmesriikide õigusaktides, määruses nr 883/2004 või aluslepingus ette nähtud menetlusi ja võimalust pöörduda kohtusse.

59 Artikli 72 kohaselt on halduskomisjonile pandud ka ülesanne esiteks tugevdada ja arendada sotsiaalkindlustusalast koostööd liikmesriikide ja nende asutuste vahel, et muu hulgas võtta arvesse teatavaid isikukategooriaid puudutavaid eriküsimusi, ning teiseks soodustada piiriüleste koostöömeetmete rakendamist sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise valdkonnas.

60 Mis puudutab konkreetsemalt sellist olukorda nagu põhikohtuasjas, kus kahe liikmesriigi pädeva asutuse vahel on tekkinud vaidlus määruse nr 987/2009 artikli 5 lõikes 1 osutatud dokumentide või tõendite üle, siis on selle artikli lõigetes 2–4 sätestatud menetlus niisuguse vaidluse lahendamiseks. Eeskätt on nimetatud artikli lõigetes 2 ja 3 nähtud ette toimingud, mida asjaomased asutused peavad tegema, kui esineb kahtlus selliste dokumentide ja tõendite kehtivuse või seal esitatud asjaolude õigsuse suhtes. Sama artikli lõikes 4 on sätestatud, et kui asjaomased asutused ei saavuta kokkulepet, võib pädevate ametivõimude vahendusel pöörduda halduskomisjoni poole, kes „püüab erimeelsused lahendada“ kuue kuu jooksul alates tema poole pöördumisest.

61 Nagu Euroopa Kohus on varem määruse nr 1408/71 puhul leidnud, et kui halduskomisjon ei

suuda pädevate asutuste erimeelsusi kohaldatava õiguse küsimuses lahendada, võib see liikmesriik, kelle territooriumil asjaomane töötaja töötab, vähemalt algselt ELTL artikli 259 alusel liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse – ilma et see piiraks kohtusse pöördumise võimaluse kasutamist liikmesriigis, mille asutus tõendi väljastas –, et Euroopa Kohus saaks niisuguse hagi raames hinnata, millised õigusaktid on kõnealuse töötaja suhtes kohaldatavad, ning seega kontrollida tõendis E101 esitatud andmete õigsust (27. aprilli 2017. aasta kohtuotsus A?Rosa Flussschiff, C?620/15, EU:C:2017:309, punkt 46).

62 Seega tuleb tõdeda, et halduskomisjoni roll määruse nr 987/2009 artikli 5 lõigetes 2–4 sätestatud menetluses piirdub tema poole pöördunud liikmesriikide pädevate asutuste erimeelsuste lahendamisega.

63 Sellist tõdemust ei sea kahtluse alla määruse nr 987/2009 artikli 89 lõige 3, mis näeb ette, et pädevad ametivõimud tagavad, et nende asutused oleks teadlikud ja kohaldaksid määruste nr 883/2004 ja nr 987/2009 valdkondades ja tingimustel kõiki liidu sätteid, õiguslikke ja muid, sealhulgas halduskomisjoni otsuseid, kuna selle sätte eesmärk ei ole sugugi muuta halduskomisjoni rolli eelmises punktis viidatud menetluses ega seega arvamuse väärtust, mis on järeldustel, millele komisjon selles menetluses jõuab.

64 Seetõttu tuleb teise küsimuse esimesele osale vastata, et määruse nr 987/2009 artikli 5 lõiget 1 koostoimes sama määruse artikli 19 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et tõend A1, mille on määruse nr 883/2004 artikli 12 lõike 1 alusel väljastanud liikmesriigi pädev asutus, on siduv nii selle liikmesriigi sotsiaalkindlustusasutustele, kus tegevus toimub, kui ka selle liikmesriigi kohtutele niikaua, kuni tõendi väljastanud liikmesriik ei ole seda tagasi võtnud või kehtetuks tunnistanud, isegi kui viimati nimetatud liikmesriigi pädevad ametivõimud ja selle liikmesriigi pädevad ametivõimud, kus tegevus toimub, on pöördunud halduskomisjoni poole ja viimane on leidnud, et tõend on väljastatud ekslikult ja tuleb tagasi võtta.

Teise küsimuse teine osa

65 Teise küsimuse teises osas palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 987/2009 artikli 5 lõiget 1 koostoimes sama määruse artikli 19 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et tõend A1, mille on määruse nr 883/2004 artikli 12 lõike 1 alusel väljastanud liikmesriigi pädev asutus, on – vajaduse korral tagasiulatuvalt – siduv nii selle liikmesriigi sotsiaalkindlustusasutustele, kus tegevus toimub, kui ka selle liikmesriigi kohtutele, isegi kui tõend on väljastatud alles pärast seda, kui asjaomane liikmesriik tuvastas, et asjasse puutuvale töötajale laieneb kohustuslik kindlustus tema õigusaktide alusel.

– Vastuvõetavus

66 Ungari valitsus väidab, et käesolev küsimus on oletuslik, kuna ühtegi tõendit A1 ei väljastatud tagasiulatuvalt pärast seda, kui Austria ametivõimud olid tuvastanud, et asjasse puutuvatele töötajatele laieneb kohustuslik kindlustus Austria õigusaktide alusel.

67 Eelotsusetaotluses esitatud andmete kohaselt anti teatavad tõendid A1 välja tagasiulatuvalt. Samuti nähtub eelotsusetaotlusest, et Austria asutus oli juba tuvastanud, et osale asjasse puutuvatele töötajatele laieneb kohustuslik kindlustus Austria õiguse alusel, enne kui Ungari pädev asutus oli neile töötajatele tõendid A1 väljastanud.

68 Väljakujunenud kohtupraktika järgi on liikmesriigi kohtu ülesanne tuvastada asjaolud ja hinnata nende küsimuste asjakohasust, mille ta soovib esitada (vt selle kohta 26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Hoogstad, C?269/15, EU:C:2016:802, punkt 19, ja 27. aprilli 2017. aasta kohtuotsus A?Rosa Flussschiff, C?620/15, EU:C:2017:309, punkt 35).

69 Järelikult tuleb teise küsimuse teine osa vastuvõetavaks lugeda, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtu toodud andmetest nähtuvalt on Euroopa Kohtu antav vastus selle kohtu jaoks vajalik, et tuvastada vähemalt osa tõendite A1 siduvus.

– *Sisulised küsimused*

70 Kõigepealt olgu meelde tuletatud, et määruse nr 574/72 artikli 11a alusel väljastatud tõendil E101 võib olla tagasiulatuv mõju. Kuigi on eelistatav, et see tõend oleks välja antud enne asjasse puutuva perioodi algust, võib selle välja anda ka nimetatud perioodi kestel või isegi pärast selle lõppu (vt selle kohta 30. märtsi 2000. aasta kohtuotsus Banks jt, C?178/97, EU:C:2000:169, punktid 52–57).

71 Liidu õigusnormid, mis tulenevad määrustest nr 883/2004 ja nr 987/2009, ei näe ette ühtegi takistust selleks, et sama võiks kehtida ka tõendite A1 puhul.

72 On tõsi, et määruse nr 987/2009 artikli 15 lõikes 1 oli enne vaidlusaluse perioodi algust kehtinud redaktsioonis sätestatud, et „kui isiku tegevus toimub muus liikmesriigis kui [määruse nr 883/2004] II jaotise kohaselt pädevas liikmesriigis, teavitab töandja või asjaomane isik, juhul kui isiku tegevus ei toimu palgatöona, sellest võimaluse korral eelnevalt selle liikmesriigi pädevat asutust, kelle õigusakte kohaldatakse“ ning et „[n]imetatud asutus muudab viivitamata asjaomase isiku suhtes [...] kohaldatavaid õigusakte käsitleva teabe kättesaadavaks asjaomasele isikule ja selle liikmesriigi pädeva võimuorgani nimetatud asutusele, kus tegevus toimub“. Tõendi A1 väljastamine töötamisperioodil või isegi pärast selle lõppu on siiski jätkuvalt võimalik.

73 Seega tuleb edasi kindlaks teha, kas tõendit A1 võib kohaldada tagasiulatuvalt, isegi kui tõendi väljastamise kuupäeval oli juba olemas selle liikmesriigi pädeva asutuse otsus, kus tegevus toimub, ja otsuse kohaselt kohaldatakse asjasse puutuva töötaja suhtes selle liikmesriigi õigusakte.

74 Siinkohal olgu meelde tuletatud, et nagu ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktides 36–47 esimesele küsimusele antud vastusest, on määruse nr 883/2004 artikli 12 lõike 1 alusel liikmesriigi pädeva asutuse väljastatud tõend A1 niikaua, kuni seda ei ole tagasi võetud või kehtetuks tunnistatud, sarnaselt selle eelkäijale tõendile E101 siduv nii selle liikmesriigi sotsiaalkindlustusasutustele, kus tegevus toimub, kui ka selle liikmesriigi kohtutele.

75 Neil konkreetsetel asjaoludel ei saa järelikult asuda seisukohale, et selline otsus, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja millega selle liikmesriigi pädev asutus, kus tegevus toimub, otsustab kohaldada asjasse puutuvate töötajate suhtes kohustuslikku kindlustust oma õigusaktide alusel, on dokument, „mis näitab“ asjaomase isiku olukorda määruse nr 987/2009 artikli 5 lõike 1 alusel.

76 Lõpuks tuleb lisada, et nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 66 märkis, ei mõjuta asjaomaste tõendite A1 siduvust küsimus, kas põhikohtuasjas kõne all olevad ametivõimud oleksid pidanud kohaldama määruse nr 987/2009 artikli 6 alusel ajutiselt õigusakte vastavalt kohaldatavate õigusaktide prioriteetsusjärjekorrale, mis on seal ette nähtud. Eeskätt kohaldatakse nimetatud artikli 6 lõike 1 kohaselt seal sätestatud ajutise kohaldamise kollisiooninorme, „kui [selles määruses] ei sätestata teisiti“.

77 Eeltoodud kaalutlustest lähtuvalt tuleb teise küsimuse teisele osale vastata, et määruse nr

987/2009 artikli 5 lõiget 1 koostoimes sama määruse artikli 19 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et tõend A1, mille on määruse nr 883/2004 artikli 12 lõike 1 alusel väljastanud liikmesriigi pädev asutus, on – vajaduse korral tagasiulatuvalt – siduv nii selle liikmesriigi sotsiaalkindlustusasutustele, kus tegevus toimub, kui ka selle liikmesriigi kohtutele, isegi kui tõend on väljastatud alles pärast seda, kui asjaomane liikmesriik tuvastas, et asjasse puutuvale töötajale laieneb kohustuslik kindlustus tema õigusaktide alusel.

Kolmas küsimus

78 Oma kolmanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse nr 883/2004 artikli 12 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et juhul kui töötaja, kelle tööandja on lähetanud teise liikmesriiki tööd tegema, asendatakse teise töötajaga, kelle on lähetanud teine tööandja, tuleb viimati nimetatud töötajat pidada „teist isikut asendama saadetud“ töötajaks selle sätte tähenduses, mistõttu tema suhtes ei saa kohaldada nimetatud sättes ette nähtud erinormi, kohaldamaks jätkuvalt selle liikmesriigi õigusakte, kus tema tööandja tavaliselt tegutseb. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib samuti, kas siinjuures omab tähtsust asjaolu, et mõlema asjasse puutuva töötaja tööandja asukoht on samas liikmesriigis või et nende vahel on võimalikud isiklikud või organisatsioonilised seosed.

– Vastuvõetavus

79 Belgia valitsus väidab, et kolmas küsimus on oletuslik, kuna sellega soovitakse teada, kas asjaolu, et teise tööandja asukoht on muus liikmesriigis kui esimese tööandja asukoht, omab esitatud küsimusele vastamisel tähtsust, samas kui mõlemad asjasse puutuvad tööandjad põhikohtuasjas asuvad samas liikmesriigis.

80 Siinkohal tuleb vaid märkida, et kolmas küsimus ei ole eelmises punktis toodud põhjusel oletuslik, kuna üks osa sellest küsimusest puudutab vastavalt sõnastusele tõika, et kõnealuste tööandjate asukoht on samas liikmesriigis, mis langeb kokku asjaoludega põhikohtuasjas, kus eelotsusetaotluses esitatud andmetest nähtuvalt asuvad nii Martin?Meat kui ka Martimpex Ungaris.

– Sisulised küsimused

81 Alustuseks tuleb märkida, et kolmas küsimus on esitatud juhuks, kui Euroopa Kohus vastab teisele küsimusele nii, et tõendi A1 siduvus, nagu see tuleneb esimesele küsimusele antud vastusest, võib olla teises küsimuses esitatud asjaolude korral piiratud.

82 Väljakujunenud kohtupraktika järgi on ELTL artiklis 267 sätestatud menetlus Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöö vahend, mille kaudu Euroopa Kohus annab liikmesriikide kohtutele liidu õiguse tõlgendamise juhiseid, mida kohtud vajavad nende menetluses olevate vaidluste lahendamiseks ja mis võimaldab Euroopa Kohtul anda liikmesriigi kohtule tarvilik liidu õiguse tõlgendus (vt selle kohta 7. septembri 2017. aasta kohtuotsus Alandžak jt, C?187/17, ei avaldata, EU:C:2017:662, punktid 9 ja 10).

83 Nagu Austria ja Saksa valitsus ning komisjon sisuliselt väidavad, kuna kolmas küsimus puudutab määruse nr 883/2004 artikli 12 lõikes 1 sätestatud sellise tingimuse ulatust, mille kohaselt selle liikmesriigi õigusaktide jätkuvaks kohaldamiseks, kus tööandja tavaliselt tegutseb, ei tohi lähetatud töötaja olla „saadetud teist isikut asendama“ (edaspidi „mitteasendamise tingimus“), käsitleb see küsimus põhikohtuasja enda eset. Nimelt soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus antud küsimusega teada, millist neist tõlgendustest, mida pooldavad vaidluse lahendamiseks halduskomisjoni poole pöördunud kaks liikmesriiki, tuleks eelistada, kuna nagu ilmneb Euroopa Kohtule esitatud toimikust, on nende vasturääkivad tõlgendused mitteasendamise tingimuse kohta tekitanud põhikohtuasja poolte vahel asjasse puutuvatele töötajatele kohaldatavate õigusaktide

küsimuses lahkarvamuse.

84 Lisaks väidab Austria valitsus, et ei saa välistada, et Ungari pädev asutus ei väljastanud teatud osale suurest hulgast asjasse puutuvatest töötajatest mingit tõendit E101 või A1, ning et mitteesendamise tingimuse tõlgendamine on põhikohtuasja lahendamisel nende töötajate suhtes otseselt asjakohane.

85 Neil asjaoludel ja kuigi – nagu ilmneb esimesele ja teisele küsimusele antud vastustest – põhikohtuasjas kõne all olevad tõendid A1 on eelotsusetaotluse esitanud kohtule siduvad niikaua, kuni Ungari pädev asutus ei ole neid tagasi võtnud või Ungari kohtud neid kehtetuks tunnistanud, tuleb kolmandale küsimusele vastata.

86 Martin?Meati töötajad lähetati põhikohtuasjas aastate 2007 ja 2012 vahelisel ajavahemikul Austriasse Alpenrindi tegevuskohtades liha tükeldamisega seotud töid tegema. Martimpexi töötajad lähetati ajavahemikul 1. veebruarist 2012 kuni 31. jaanuarini 2014 (kaasa arvatud) ehk vaidlusalusel perioodil Austriasse samu töid tegema. Alates 1. veebruarist 2014 tegid Martin?Meati töötajad taas neid töid samades tegevuskohtades.

87 Seega tuleb analüüsida, kas mitteesendamise tingimust on sellises olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, vaidlusalusel perioodil järgitud, ning kas ja millises ulatuses omavad niisuguses kontekstis tähtsust asjasse puutuvate tööandjate asukohad või nende tööandjate vahelised isiklikud või organisatsioonilised seosed.

88 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb liidu õigusnormi tõlgendamisel arvestada mitte üksnes selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärgi, mille osaks õigusnorm on (21. septembri 2017. aasta kohtuotsus komisjon vs. Saksamaa, C-616/15, EU:C:2017:721, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

89 Mis puudutab kõigepealt enne vaidlusalust perioodi kehtinud määruse nr 883/2004 artikli 12 lõike 1 sõnastust, siis nägi see ette, et „[i]siku suhtes, kes töötab liikmesriigis tööandja heaks, kes tavaliselt seal tegutseb, ning kelle see tööandja lähetab teise liikmesriiki selle tööandja nimel tööd tegema, kohaldatakse jätkuvalt esimese liikmesriigi õigusakte, tingimusel et sellise töö eeldatav kestus ei ületa 24 kuud ning teda ei saadeta teist isikut asendada“.

90 Seega tuleneb määruse nr 883/2004 artikli 12 lõike 1 sõnastusest ja eelkõige väljendist „tingimusel et“, et iseenesest asjaolu, et lähetatud töötaja asendab teist isikut, on takistuseks sellele, et niisuguse asendava töötaja suhtes saaks jätkuvalt kohaldada selle liikmesriigi õigusakte, kus tööandja tavaliselt tegutseb, ning et mitteesendamise tingimust kohaldatakse kumulatiivselt asjaomase töö maksimaalset kestust puudutava tingimusega, mis on samuti selles sättes ette nähtud.

91 Peale selle näib kõnealuse sätte sõnastuses sõnaselge viite puudumine vastavate tööandjate asukohtadele või võimalikele isiklikele ja organisatsioonilistele seostele viitavat sellele, et need asjaolud ei oma selle sätte tõlgendamisel tähtsust.

92 Mis puutub järgnevalt konteksti, kuhu määruse nr 883/2004 artikli 12 lõige 1 kuulub, siis tuleb märkida, et vastavalt selle artikli enda pealkirjale on seal ette nähtud eeskirjad, sealhulgas lõikes 1 ette nähtud eeskirjad „erieeskirjad“, mis puudutavad kõnealuse määruse kohaldamisalasse kuuluvatele isikutele kohaldatavate sotsiaalkindlustusalaste õigusaktide kindlaksmääramist.

93 Nagu asjaomase määruse artikli 11 lõike 3 punktist a tuleneb, võttes arvesse, et nimetatud artikkel sätestab „Üldeeskirjad“, kohaldatakse selliste töötajate suhtes nagu põhikohtuasjas, kes

töötavad liikmesriigis või tegutsevad seal füüsilisest isikust ettevõtjana, selle liikmesriigi õigusakte, kus nad töötavad või tegutsevad füüsilisest isikust ettevõtjana.

94 Samamoodi tuleneb määruse nr 883/2004 põhjendustest 17 ja 18, et „üldjuhul“ kohaldatakse selle liikmesriigi õigusakte, mille territooriumil isik töötab või tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana, ning et „sellest üldreeglist on vaja teha erand“, kui konkreetne olukord õigustab kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel teistsuguste kriteeriumide kasutamist.

95 Järelikult, kuna määruse nr 883/2004 artikli 12 lõige 1 kujutab endast erandit üldreeglist, mida kohaldatakse nende õigusaktide kindlaksmääramiseks, mis kehtivad isikute suhtes, kes töötavad liikmesriigis või tegutsevad seal füüsilisest isikust ettevõtjana, tuleb seda sätet tõlgendada kitsalt.

96 Mis puudutab lõpuks määruse nr 883/2004 artikli 12 lõikes 1 osutatud eesmärke ja üldisemalt konteksti, kuhu see säte kuulub, siis tuleb nentida, et ehkki määruse nr 883/2004 artikli 12 lõige 1 kehtestab töötajate lähetamise korral kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramiseks erinormi, kuna selline konkreetne olukord õigustab kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel teistsuguste kriteeriumide kasutamist, oli liidu seadusandja eesmärk samas siiski vältida, et seda erinormi saaksid kasutada järjestikku lähetatud töötajad, kes teevad samu töid.

97 Lisaks võib see, kui määruse nr 883/2004 artikli 12 lõiget 1 tõlgendada asjasse puutuvate tööandjate vastava asukoha või nende tööandjate vaheliste isiklike või organisatsiooniliste seoste järgi erinevalt, kahjustada liidu seadusandja taotletud eesmärki kohaldada üldjuhul töötaja suhtes selle liikmesriigi õigusakte, kus asjaomane isik töötab.

98 Nagu määruse nr 883/2004 põhjendusest 17 tuleneb, oli selleks, et võimalikult tõhusalt tagada kõigi liikmesriigi territooriumil töötavate isikute võrdne kohtlemine, asjakohane kindlaks määrata, et üldjuhul kuuluvad kohaldamisele selle liikmesriigi õigusaktid, kus asjaomane isik töötab või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseb. Lisaks tuleneb selle määruse põhjendustest 5 ja 8, et riiklike sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise raames tuleb võimalikult tõhusalt tagada sama liikmesriigi territooriumil töötavate isikute võrdne kohtlemine.

99 Käesoleva kohtuotsuse punktides 89–98 esitatud kaalutlustest tuleneb, et lähetatud töötajate korduv kasutamine sama töö tegemiseks, isegi kui töötajad lähetanud tööandjad on erinevad, ei ole määruse nr 883/2004 artikli 12 lõike 1 sõnastuse ega eesmärkidega kooskõlas ega vasta selle sätte kontekstile, mistõttu ei saa lähetatud töötaja suhtes kohaldada asjaomases sättes ette nähtud erinormi, kui ta asendab teist töötajat.

100 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata, et määruse nr 883/2004 artikli 12 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et juhul kui töötaja, kelle tööandja on lähetanud teise liikmesriiki tööd tegema, asendatakse teise töötajaga, kelle on lähetanud teine tööandja, tuleb viimati nimetatud töötajat pidada „teist isikut asendama saadetud“ töötajaks selle sätte tähenduses, mistõttu tema suhtes ei saa kohaldada nimetatud sättes ette nähtud erinormi, kohaldamaks jätkuvalt selle liikmesriigi õigusakte, kus tema tööandja tavaliselt tegutseb. Asjaolu, et mõlema asjasse puutuva töötaja tööandja asukoht on samas liikmesriigis või et nende tööandjate vahel on võimalikud isiklikud või organisatsioonilised seosed, ei oma siinkohal tähtsust.

Kohtukulud

101 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 rakendamise kord (muudetud komisjoni 9. detsembri 2010. aasta määrusega (EL) nr 1244/2010), artikli 5 lõiget 1 koostoimes määrusega nr 1244/2010 muudetud määruse nr 987/2009 artikli 19 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et tõend A1, mille on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (muudetud määrusega nr 1244/2010) artikli 12 lõike 1 alusel väljastanud liikmesriigi pädev asutus, on siduv mitte üksnes selle liikmesriigi asutustele, kus tegevus toimub, vaid ka selle liikmesriigi kohtutele.
2. Määrusega nr 1244/2010 muudetud määruse nr 987/2009 artikli 5 lõiget 1 koostoimes määrusega nr 1244/2010 muudetud määruse nr 987/2009 artikli 19 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et tõend A1, mille on määrusega nr 1244/2010 muudetud määruse nr 883/2004 artikli 12 lõike 1 alusel väljastanud liikmesriigi pädev asutus, on siduv nii selle liikmesriigi sotsiaalkindlustusasutustele, kus tegevus toimub, kui ka selle liikmesriigi kohtutele niikaua, kuni tõendi väljastanud liikmesriik ei ole seda tagasi võtnud või kehtetuks tunnistanud, isegi kui viimati nimetatud liikmesriigi pädevad ametivõimud ja selle liikmesriigi pädevad ametivõimud, kus tegevus toimub, on pöördunud sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise halduskomisjoni poole ja viimane on leidnud, et tõend on väljastatud ekslikult ja tuleb tagasi võtta.

Määrusega nr 1244/2010 muudetud määruse nr 987/2009 artikli 5 lõiget 1 koostoimes määrusega nr 1244/2010 muudetud määruse nr 987/2009 artikli 19 lõikega 2 tuleb tõlgendada nii, et tõend A1, mille on määrusega nr 1244/2010 muudetud määruse nr 883/2004 artikli 12 lõike 1 alusel väljastanud liikmesriigi pädev asutus, on – vajaduse korral tagasiulatuvalt – siduv nii selle liikmesriigi sotsiaalkindlustusasutustele, kus tegevus toimub, kui ka selle liikmesriigi kohtutele, isegi kui tõend on väljastatud alles pärast seda, kui asjaomane liikmesriik tuvastas, et asjasse puutuvale töötajale laieneb kohustuslik kindlustus tema õigusaktide alusel.

3. Määrusega nr 1244/2010 muudetud määruse nr 883/2004 artikli 12 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et juhul kui töötaja, kelle tööandja on lähetanud teise liikmesriiki tööd tegema, asendatakse teise töötajaga, kelle on lähetanud teine tööandja, tuleb viimati nimetatud töötajat pidada „teist isikut asendama saadetud“ töötajaks selle sätte tähenduses, mistõttu tema suhtes ei saa kohaldada nimetatud sättes ette nähtud erinormi, kohaldamaks jätkuvalt selle liikmesriigi õigusakte, kus tema tööandja tavaliselt tegutseb.

Asjaolu, et mõlema asjasse puutuva töötaja tööandja asukoht on samas liikmesriigis või et nende tööandjate vahel on võimalikud isiklikud või organisatsioonilised seosed, ei oma siinkohal tähtsust.

Allkirjad

* Kohtumenetluse keel: saksa.